Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 4ης Σεπτεμβρίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 101 ΣΛΕΕ – Αρχή της αποτελεσματικότητας – Αγωγές αποζημίωσης για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Προθεσμία παραγραφής – Προσδιορισμός της dies a quo – Γνώση των αναγκαίων στοιχείων για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης – Δημοσίευση στον ιστότοπο εθνικής αρχής ανταγωνισμού της απόφασής της με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού – Δεσμευτικό αποτέλεσμα απόφασης εθνικής αρχής ανταγωνισμού που δεν έχει ακόμη καταστεί απρόσβλητη – Αναστολή ή διακοπή της προθεσμίας παραγραφής – Αναστολή της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης – Οδηγία 2014/104/ΕΕ – Άρθρο 10 – Χρονικά όρια εφαρμογής»

Στην υπόθεση C-21/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Zaragoza (εμποροδικείο αριθ. 1 Σαραγόσας, Ισπανία) με απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Ιανουαρίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

CP

κατά

Nissan Iberia SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους I. Jarukaitis, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του τέταρτου τμήματος, M. Gavalec, A. Arabadjiev (εισηγητή) και R. Frendo, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

γραμματέας: L. Carrasco Marco, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Ιανουαρίου 2025,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο CP, εκπροσωπούμενος από τους M. Porto Corredoira και J. Suderow Rodríguez, abogados,

– η Nissan Iberia SA, εκπροσωπούμενη από τους J. Alonso Menjón, O. Guardiola Bas, I. Torras Balcell και J. Zuloaga González, abogados,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις P. Pérez Zapico και A. Pérez-Zurita Gutiérrez,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον S. Baches Opi και την K. Ζώη,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 3ης Απριλίου 2025,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 101 ΣΛΕΕ υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του CP και της Nissan Iberia SA (στο εξής: Nissan) σχετικά με την αποκατάσταση της ζημίας που φέρεται να προκλήθηκε από παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού διαπραχθείσα από διάφορες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων η Nissan, και διαπιστωθείσα με απόφαση της Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (εθνικής επιτροπής αγορών και ανταγωνισμού, στο εξής: CNMC).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003

3 Το άρθρο 16 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), το οποίο επιγράφεται «Ομοιόμορφη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας ανταγωνισμού», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ως εξής:

«Όταν τα εθνικά δικαστήρια κρίνουν συμφωνίες, αποφάσεις ή πρακτικές δυνάμει του άρθρου [101] ή του άρθρου [102 ΣΛΕΕ], οι οποίες έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο απόφασης της [Ευρωπαϊκής] Επιτροπής, δεν μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις που συγκρούονται με την απόφαση την οποία έχει λάβει η Επιτροπή. Πρέπει επίσης να αποφεύγουν να λαμβάνουν αποφάσεις που ενδέχεται να συγκρούονται με απόφαση την οποία σκοπεύει να λάβει η Επιτροπή κατά διαδικασία που έχει κινήσει. Προς το σκοπό αυτό, το εθνικό δικαστήριο μπορεί να εκτιμήσει μήπως πρέπει να αναστείλει τη διαδικασία του. Η υποχρέωση αυτή δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις δυνάμει του άρθρου [267 ΣΛΕΕ].»

Η οδηγία 2014/104/ΕΕ

4 Το άρθρο 10 της οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2014, L 349, σ. 1), το οποίο επιγράφεται «Προθεσμία παραγραφής», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες περί προθεσμιών παραγραφής για την άσκηση αγωγών αποζημίωσης σύμφωνα με το παρόν άρθρο. Οι εν λόγω κανόνες καθορίζουν το πότε αρχίζει η προθεσμία παραγραφής, τη διάρκεια της προθεσμίας και τις συνθήκες υπό τις οποίες η προθεσμία διακόπτεται ή αναστέλλεται.

2. Η προθεσμία παραγραφής δεν αρχίζει να τρέχει πριν από την παύση της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού και προτού ο [ενάγων] λάβει γνώση ή μπορεί ευλόγως να αναμένεται ότι γνωρίζει τα εξής:

α) τη συμπεριφορά και το γεγονός ότι συνιστά παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού,

β) το γεγονός ότι η παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού προκάλεσε ζημία στον ίδιο και

γ) την ταυτότητα του παραβάτη.

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η προθεσμία παραγραφής για την άσκηση αγωγής αποζημίωσης είναι τουλάχιστον πενταετής.

4. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται ή, αναλόγως προς το εθνικό δίκαιο, διακόπτεται εάν μια αρχή ανταγωνισμού λάβει μέτρα που αποβλέπουν στη διερεύνηση ή τη διαδικασία για παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού με την οποία σχετίζεται η αγωγή αποζημίωσης. Η αναστολή λήγει τουλάχιστον ένα έτος [αφότου κατέστη απρόσβλητη η απόφαση για τη διαπίστωση παράβασης] ή μετά την περάτωση της διαδικασίας με άλλον τρόπο.»

5 Το άρθρο 21 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για τη συμμόρφωση με την παρούσα οδηγία έως τις 27 Δεκεμβρίου 2016. Ανακοινώνουν αμελλητί στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων.

[…]»

6 Το άρθρο 22 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Χρονικά όρια εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά μέτρα που θεσπίζουν σύμφωνα με το άρθρο 21 προκειμένου να συμμορφωθούν με τις ουσιαστικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν εφαρμόζονται αναδρομικά.»

Το ισπανικό δίκαιο

7 Το άρθρο 1902 του Código Civil (αστικού κώδικα) ορίζει τα εξής:

«Όποιος, με πράξη ή παράλειψή του, προκαλεί ζημία σε άλλον από δόλο ή αμέλεια, υποχρεούται να αποκαταστήσει την προκληθείσα ζημία.»

8 Το άρθρο 1968 του ως άνω κώδικα προβλέπει τα εξής:

«Υπόκεινται σε ενιαύσια προθεσμία παραγραφής:

[…]

2. Η αγωγή αποζημίωσης λόγω εξύβρισης ή συκοφαντικής δυσφήμησης ή η αγωγή αποζημίωσης η οποία βασίζεται σε ενοχές απορρέουσες από τον κατά το άρθρο 1902 δόλο ή αμέλεια, από τη στιγμή που ο ζημιωθείς έλαβε σχετική γνώση.»

9 Το άρθρο 1973 του εν λόγω κώδικα ορίζει τα εξής:

«Η παραγραφή των αγωγών διακόπτεται με την ένδικη άσκησή τους, με εξώδικη όχληση του πιστωτή και με οποιαδήποτε πράξη αναγνώρισης της οφειλής από τον οφειλέτη.»

10 Κατά το άρθρο 74 του Ley 15/2007 de Defensa de la Competencia (νόμου 15/2007 περί προστασίας του ανταγωνισμού), της 3ης Ιουλίου 2007 (BOE αριθ. 159, της 4ης Ιουλίου 2007, σ. 28848), όπως τροποποιήθηκε με την Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (πράξη νομοθετικού περιεχομένου 9/2017, περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον οικονομικό, στον εμπορικό και στον υγειονομικό τομέα και των οδηγιών σχετικά με την απόσπαση των εργαζομένων), της 26ης Μαΐου 2017 (BOE αριθ. 126, της 27ης Μαΐου 2017, σ. 42820):

«1. Η προθεσμία παραγραφής της αγωγής αποζημίωσης για ζημία προκληθείσα λόγω παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού είναι πενταετής.

2. Η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει αφού παύσει η παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού και εφόσον ο ενάγων λάβει γνώση ή μπορεί ευλόγως να αναμένεται ότι γνωρίζει τα εξής:

α) τη συμπεριφορά και το γεγονός ότι συνιστά παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού,

β) τη ζημία που προκλήθηκε από την εν λόγω παράβαση και

γ) την ταυτότητα του παραβάτη.

3. Η προθεσμία διακόπτεται εάν μια αρχή ανταγωνισμού κινήσει έρευνα ή διαδικασία επιβολής κυρώσεων σε σχέση με παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού την οποία αφορά η αγωγή αποζημίωσης. Η ως άνω διακοπή λήγει τουλάχιστον ένα έτος αφότου κατέστη απρόσβλητη η απόφαση για τη διαπίστωση παράβασης ή αφότου περατώθηκε η διαδικασία με άλλον τρόπο.

4. Η προθεσμία διακόπτεται επίσης με την έναρξη οποιασδήποτε διαδικασίας συναινετικής επίλυσης διαφορών σχετικά με την αξίωση αποζημίωσης για την προκληθείσα ζημία. Η ως άνω

διακοπή ισχύει ωστόσο μόνο σε σχέση με τους διαδίκους που συμμετέχουν ή συμμετείχαν, αυτοπροσώπως ή μέσω εκπροσώπου, στη συναινετική επίλυση διαφορών.»

11 Το άρθρο 75, παράγραφος 1, του νόμου 15/2007, όπως τροποποιήθηκε με την πράξη νομοθετικού περιεχομένου 9/2017, προβλέπει τα εξής:

«Παράβαση διάταξης δικαίου ανταγωνισμού η οποία έχει διαπιστωθεί με απρόσβλητη απόφαση ισπανικής αρχής ανταγωνισμού ή ισπανικού αναθεωρητικού δικαστηρίου θεωρείται πλέον αδιάψευστη για τους σκοπούς της αγωγής αποζημίωσης που εισάγεται ενώπιον ισπανικού δικαστηρίου.»

12 Η πρώτη μεταβατική διάταξη της πράξης νομοθετικού περιεχομένου 9/2017, με την οποία μεταφέρθηκε στο ισπανικό δίκαιο η οδηγία 2014/104, με τίτλο «Μεταβατικές ρυθμίσεις για αγωγές αποζημίωσης λόγω παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ορίζει τα εξής:

«1. Οι διατάξεις του άρθρου 3 της παρούσας πράξης νομοθετικού περιεχομένου δεν εφαρμόζονται αναδρομικά.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 4 της παρούσας πράξης νομοθετικού περιεχομένου εφαρμόζονται μόνο στις διαδικασίες που κινούνται μετά την έναρξη ισχύος της.»

13 Κατά το άρθρο 90, παράγραφος 3, του Ley 39/2015 del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas (νόμου 39/2015 περί κοινής διοικητικής διαδικασίας των δημοσίων υπηρεσιών), της 1ης Οκτωβρίου 2015 (BOE υπ' αριθ. 236, της 2ας Οκτωβρίου 2015, σ. 89343), το οποίο κατέστη εφαρμοστέο στο δίκαιο του ανταγωνισμού δυνάμει του άρθρου 45 του νόμου 15/2007:

«Η απόφαση με την οποία περατώνεται η διαδικασία είναι εκτελεστή εάν δεν μπορεί να προσβληθεί με τακτική διοικητική προσφυγή, δύναται δε η ίδια να προβλέπει τις προσωρινές διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητάς της ενόσω δεν είναι εκτελεστή και οι οποίες μπορεί να συνίστανται στη διατήρηση σε ισχύ των ενδεχομένως ληφθέντων ασφαλιστικών μέτρων.

Όταν η διοικητική απόφαση είναι εκτελεστή, η εκτέλεσή της μπορεί να ανασταλεί προσωρινά εάν ο ενδιαφερόμενος ενημερώσει τη διοίκηση για την πρόθεσή του να ασκήσει ένδικη προσφυγή κατά της εν λόγω –μη υποκείμενης σε διοικητική προσφυγή– απόφασης. Η εν λόγω προσωρινή αναστολή λήγει όταν:

α) κατά τη λήξη της νόμιμης προθεσμίας, ο ενδιαφερόμενος δεν άσκησε ένδικη διοικητική προσφυγή·

β) μολονότι ο ενδιαφερόμενος άσκησε ένδικη διοικητική προσφυγή:

1. με την προσφυγή αυτή δεν ζήτησε την προσωρινή αναστολή εκτελέσεως της προσβαλλόμενης απόφασης·

2. το δικαστήριο αποφαίνεται επί της αιτήσεως προσωρινής αναστολής, υπό τους όρους που αυτή καθορίζει.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Στις 23 Ιουλίου 2015 η CNMC εξέδωσε απόφαση με την οποία διαπίστωσε ότι πολλές επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων η Nissan, είχαν παραβεί το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το άρθρο 1 του νόμου 15/2007. Η αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά που προσάφθηκε συνίστατο σε ανταλλαγές εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών, έπαυσε δε το 2013.

15 Στις 28 Ιουλίου 2015 η CNMC δημοσίευσε στον ιστότοπό της ανακοινωθέν Τύπου σχετικό με την ως άνω απόφαση.

16 Στις 15 Σεπτεμβρίου 2015 η εν λόγω απόφαση δημοσιεύθηκε στο σύνολό της στον εν λόγω ιστότοπο.

17 Κατά της ίδιας απόφασης ασκήθηκαν διάφορες προσφυγές ακυρώσεως εκ μέρους των αυτουργών της φερόμενης παράβασης, συμπεριλαμβανομένης της Nissan, πλην όμως η απόφαση επικυρώθηκε από το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) κατά τη διάρκεια του έτους 2021.

18 Τον Μάρτιο του 2023 ο CP άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή αποζημίωσης κατόπιν της έκδοσης της απόφασης της CNMC (follow-on damages action) με αίτημα να υποχρεωθεί η Nissan να αποκαταστήσει τη ζημία την οποία ο ενάγων ισχυριζόταν ότι υπέστη λόγω της αγοράς οχήματος του οποίου το τίμημα είχε επηρεαστεί από την παράβαση που διαπιστώθηκε με την απόφαση αυτή.

19 Προς αντίκρουση της ως άνω αγωγής αποζημίωσης, η Nissan υποστήριξε, κατ' ουσίαν, ότι η εν λόγω αγωγή είχε παραγραφεί. Κατά την εναγόμενη εταιρία, από τους κανόνες παραγραφής που προβλέπει ο αστικός κώδικας προκύπτει ότι η ενιαύσια προθεσμία παραγραφής, η οποία έχει εφαρμογή σε μια τέτοια αγωγή, αρχίζει να τρέχει από το χρονικό σημείο κατά το οποίο ο ζημιωθείς έλαβε γνώση της επίμαχης παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού. Εν προκειμένω, λαμβανομένου υπόψη, πρώτον, ότι το πλήρες κείμενο της απόφασης της CNMC δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της αρχής αυτής στις 15 Σεπτεμβρίου 2015, δεύτερον, ότι η CNMC δημοσίευσε σχετικό ανακοινωθέν Τύπου και, τρίτον, ότι η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή έτυχε ευρείας κάλυψης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο, ο CP δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν είχε λάβει γνώση, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της εν λόγω απόφασης στον ιστότοπο της CNMC, των αναγκαίων στοιχείων για την άσκηση της εν λόγω αγωγής αποζημίωσης. Επομένως, κατά τη Nissan, και δεδομένου ότι δεν είναι απαραίτητο να έχει καταστεί απρόσβλητη η εν λόγω απόφαση προκειμένου να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία παραγραφής, πρέπει να θεωρηθεί ότι η προθεσμία αυτή άρχισε να τρέχει στις 15 Σεπτεμβρίου 2015.

20 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι προθεσμίες παραγραφής που ισχύουν για τις αγωγές αποζημίωσης για παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού δεν μπορούν να αρχίσουν να τρέχουν πριν από την παύση της οικείας παράβασης και πριν ο ζημιωθείς λάβει γνώση ή μπορούσε ευλόγως να λάβει γνώση των στοιχείων που είναι αναγκαία για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης.

21 Στις περιπτώσεις που η παράβαση αυτή διαπιστώθηκε με απόφαση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι οι ζημιωθέντες έλαβαν γνώση των στοιχείων αυτών κατά τον χρόνο δημοσίευσης της σχετικής απόφασης στον ιστότοπο της εν λόγω αρχής. Ο χρόνος της δημοσίευσης αυτής αποτελεί, μεταξύ άλλων, το χρονικό σημείο

κατά το οποίο καθίσταται γνωστή η ύπαρξη της επίμαχης παράβασης, κατονομάζονται επακριβώς οι αυτουργοί της παράβασης αυτής, μνημονεύεται η διάρκεια της παράνομης συμπεριφοράς και μπορεί να αποδειχθεί η επέλευση της ζημίας. Κατά το εν λόγω δικαστήριο, δεδομένου ότι κανένας κανόνας δικαίου δεν απαιτεί μια τέτοια απόφαση να καταστεί απρόσβλητη προκειμένου να γεννηθεί δικαίωμα αποζημίωσης για τη ζημία που προκλήθηκε από την οικεία παράβαση, το γεγονός ότι κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκε ένδικο βοήθημα δεν ασκεί επιρροή στον υπολογισμό της προθεσμίας παραγραφής που ισχύει για αγωγή αποζημίωσης με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την επίμαχη παράβαση.

22 Βεβαίως, κατά το αιτούν δικαστήριο, το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης κατόπιν της έκδοσης απόφασης της αρχής ανταγωνισμού κατά της οποίας έχει ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως μπορεί να δεσμεύεται από τη διαπίστωση για την ύπαρξη παράβασης που περιλαμβάνεται στην απόφαση αυτή μόνον όταν η εν λόγω απόφαση έχει καταστεί απρόσβλητη. Εντούτοις, δυνάμει του εφαρμοστέου δικονομικού δικαίου, το δικαστήριο αυτό δύναται να αναστείλει τη διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιόν του έως ότου η εν λόγω απόφαση καταστεί απρόσβλητη. Εξάλλου, σε περίπτωση που ασκηθεί αγωγή αποζημίωσης για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού η οποία αποτελεί συγχρόνως αντικείμενο έρευνας από την αρχή ανταγωνισμού, το εν λόγω δικαστήριο μπορεί να αναστείλει την εν λόγω διαδικασία έως ότου εκδοθεί απόφαση από την εν λόγω αρχή και η απόφαση αυτή καταστεί απρόσβλητη.

23 Εν προκειμένω, κατά το αιτούν δικαστήριο, ο CP είχε τη δυνατότητα να γνωρίζει το σύνολο των στοιχείων που ήταν αναγκαία για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης κατόπιν της δημοσίευσης του πλήρους κειμένου της απόφασης της CNMC στον ιστότοπο της εν λόγω αρχής, της δημοσίευσης του σχετικού ανακοινωθέντος Τύπου με το οποίο καλούνταν ρητώς οι ζημιωθέντες να ασκήσουν αγωγή αποζημίωσης για τη ζημία που προκλήθηκε από την οικεία παράβαση, καθώς και της ευρείας κάλυψης της υπόθεσης που αποτελούσε το αντικείμενο της απόφασης αυτής από τα μέσα ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο.

24 Το εν λόγω δικαστήριο προσθέτει συναφώς ότι, αντιθέτως προς τις αποφάσεις της CNMC, οι οποίες δημοσιεύονται στον ιστότοπο της αρχής αυτής, καθώς και προς τα ανακοινωθέντα Τύπου που επίσης δημοσιεύονται στον εν λόγω ιστότοπο, οι αποφάσεις των ισπανικών δικαστηρίων που καθιστούν, κατά περίπτωση, απρόσβλητη μια απόφαση της εν λόγω αρχής δεν αποτελούν αντικείμενο ούτε ανακοινωθέντος Τύπου ούτε δημοσίευσης στην *Boletín Oficial del Estado* (Επίσημη Εφημερίδα της Ισπανίας). Επιπλέον, ο ιστότοπος στον οποίο δημοσιεύονται οι αποφάσεις των ισπανικών δικαστηρίων είναι δυσπρόσιτος στο ευρύ κοινό.

25 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί, ωστόσο, ότι, αντιθέτως προς τη δική του ερμηνεία των κανόνων που διέπουν την dies a quo της προθεσμίας παραγραφής που ισχύει για τις αγωγές αποζημίωσης λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού, υφίσταται εθνική νομολογία κατά την οποία η προθεσμία παραγραφής που ισχύει για τέτοιες αγωγές αποζημίωσης που ασκούνται κατόπιν απόφασης της CNMC κατά της οποίας έχει ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων αρχίζει να τρέχει μόνον από το χρονικό σημείο κατά το οποίο η απόφαση αυτή κατέστη απρόσβλητη κατόπιν δικαστικού ελέγχου. Κατά τη νομολογία αυτή, ο ζημιωθείς δεν έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει τα αναγκαία στοιχεία για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης στηριζόμενος αποκλειστικώς και μόνο στη δημοσίευση του πλήρους κειμένου της απόφασης της CNMC στον ιστότοπό της, στο ανακοινωθέν Τύπου και στην κάλυψη της οικείας υπόθεσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει μόνον όταν η δικαστική απόφαση του τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου. Εν πάση περιπτώσει, θα ήταν ανώφελο να ασκηθεί αγωγή αποζημίωσης βάσει της απόφασης της

CNMC για να ζητηθεί, εν συνεχεία, η αναστολή της σχετικής διαδικασίας, προκειμένου να καταστεί δυνατό να καθοριστεί αν η απόφαση αυτή πρέπει ή όχι να χρησιμεύσει ως βάση στην οποία μπορεί να στηριχθεί η εν λόγω αγωγή αποζημίωσης.

26 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η ως άνω νομολογία κακώς διακρίνει μεταξύ της δυνατότητας και της υποχρέωσης άσκησης αγωγής. Κατά το εν λόγω δικαστήριο, αν ο ενδιαφερόμενος ενάγων έχει γνώση των αναγκαίων στοιχείων για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης, οφείλει να την ασκήσει εντός της τασσόμενης προς τούτο προθεσμίας.

27 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Zaragoza (εμποροδικείο αριθ. 1 Σαραγόσας, Ισπανία), ήτοι το αιτούν δικαστήριο, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Υπάρχει νομική βάση στο ενωσιακό δίκαιο η οποία να καθιστά δυνατή τη διάκριση μεταξύ δυνατότητας και υποχρέωσης άσκησης της αγωγής αποζημιώσεως για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού, ή, αντιθέτως, η αγωγή πρέπει να ασκηθεί και η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει μόλις ο ζημιωθείς λάβει γνώση ή μπορούσε ευλόγως να λάβει γνώση τόσο του γεγονότος ότι υπέστη ζημία εξαιτίας της προαναφερθείσας παράβασης όσο και της ταυτότητας του παραβάτη;

2) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, προκειμένου να ασκηθεί αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των δικαστηρίων, είναι απαραίτητο η απόφαση περί επιβολής κυρώσεων να έχει προηγουμένως επικυρωθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση, ή, αντιθέτως, πρέπει να θεωρηθεί ότι, όταν η απόφαση της [CNMC], το πλήρες κείμενο της οποίας έχει δημοσιευθεί, περιλαμβάνει την ταυτότητα των παραβατών, την ακριβή διάρκεια της παράβασης και τα προϊόντα τα οποία αυτή αφορά, η αγωγή αποζημιώσεως μπορεί να ασκηθεί ενώπιον των δικαστηρίων και η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει;

3) Πρέπει να θεωρηθεί ότι η δημοσίευση του πλήρους περιεχομένου της απόφασης περί επιβολής κύρωσης στον επίσημο και δημόσιο ιστότοπο της CNMC παράγει τα ίδια αποτελέσματα, ως προς την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής, με τη δημοσίευση της περίληψης της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η δημοσίευση των αποφάσεων της CNMC πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο στον επίσημο ιστότοπο;»

Επί των αιτημάτων επανάληψης της προφορικής διαδικασίας και παροχής διευκρινίσεων από το αιτούν δικαστήριο

28 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Απριλίου 2025, η Nissan ζήτησε να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Επικουρικώς, ζήτησε από το Δικαστήριο να απευθύνει αίτηση παροχής διευκρινίσεων στο αιτούν δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 101 του ίδιου Κανονισμού Διαδικασίας.

29 Προς στήριξη των ως άνω αιτημάτων, η Nissan υποστήριξε, κατ' ουσίαν, αφενός, ότι, με τις προτάσεις της, η γενική εισαγγελέας στηρίχθηκε σε πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία επικαλέστηκε ο CP κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση και τα οποία δεν συζητήθηκαν κατ' αντιμωλίαν κατά τη συζήτηση αυτή και, αφετέρου, ότι το Δικαστήριο δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς επί πραγματικών ζητημάτων και ζητημάτων εθνικού δικαίου. Ειδικότερα, πρέπει να

διευκρινιστούν, πρώτον, οι λεπτομερείς κανόνες που διέπουν τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής που ισχύει για τις αγωγές αποζημίωσης και, ειδικότερα, οι συνέπειες των εξώδικων οχλήσεων επί της διακοπής της προθεσμίας αυτής. Εν προκειμένω, πρέπει να ζητηθεί από το αιτούν δικαστήριο να διευκρινίσει αν ο CP απέστειλε εξώδικη όχληση και, στην περίπτωση αυτή, να προσδιορίσει το περιεχόμενό της καθώς και τα έξοδα που συνδέονται με την αποστολή της. Δεύτερον, θα ήταν χρήσιμο να διευκρινιστεί πόσες αποφάσεις της CNMC περί επιβολής κυρώσεων έχουν ακυρωθεί κατόπιν δικαστικού ελέγχου των αποφάσεων αυτών. Τρίτον, πρέπει να ζητηθεί από το αιτούν δικαστήριο να διευκρινίσει ορισμένες πτυχές του ισπανικού δικαίου όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την εκτελεστότητα των αποφάσεων της CNMC, τις διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων που διέπουν τη δημοσίευση των αποφάσεων της CNMC και εκείνων που διέπουν τη δημοσίευση των αποφάσεων των ισπανικών δικαστηρίων καθώς και τα έξοδα που συνδέονται με τη διακοπή των προθεσμιών παραγραφής.

30 Συναφώς, όσον αφορά, κατά πρώτον, το αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 252, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημοσία, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων οι οποίες, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαιτούν την παρέμβασή του. Το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται ούτε από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα ούτε από την αιτιολογία βάσει της οποίας αυτός καταλήγει στις εν λόγω προτάσεις (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

31 Σημειώνεται επίσης, στο πλαίσιο αυτό, ότι ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός Διαδικασίας δεν προβλέπουν δυνατότητα των διαδίκων ή των ενδιαφερομένων περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διατυπώνουν παρατηρήσεις προς απάντηση στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα. Η διαφωνία οποιουδήποτε από τους διαδίκους ή τους ενδιαφερομένους με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα, όποια και αν είναι τα ζητήματα που εξετάζει ο γενικός εισαγγελέας με τις προτάσεις του αυτές, δεν συνιστά, συνεπώς, αυτή και μόνη επαρκή λόγο για την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ., C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

32 Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το αίτημα περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, καθόσον η Nissan επιδιώκει με αυτό να της δοθεί η δυνατότητα να απαντήσει στη θέση που έλαβε η γενική εισαγγελέας με τις προτάσεις της.

33 Βεβαίως, κατά το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτισθεί επαρκώς, ή όταν διάδικος επικαλείται, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή ακόμη όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων.

34 Εν προκειμένω, όμως, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, κρίνει ότι έχει στη διάθεσή του όλα τα αναγκαία στοιχεία για να δώσει απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου και ότι, προκειμένου να αποφανθεί επί της υπό κρίση υπόθεσης, δεν χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των ενδιαφερομένων.

Επιπροσθέτως, από το αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας δεν προκύπτει κανένα νέο πραγματικό περιστατικό που θα μπορούσε να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως που καλείται να εκδώσει το Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.

35 Κατά συνέπεια, δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

36 Κατά δεύτερον, όσον αφορά το επικουρικό αίτημα με το οποίο η Nissan καλεί το Δικαστήριο να ζητήσει διευκρινίσεις από το αιτούν δικαστήριο, αρκεί να υπομνησθεί ότι η δυνατότητα του Δικαστηρίου να ζητήσει διευκρινίσεις από αιτούν δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 101 του Κανονισμού Διαδικασίας συνιστά απλή ευχέρεια της οποίας η χρήση εκτιμάται από το Δικαστήριο κατά περίπτωση (απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 2015, Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, σκέψη 32). Όπως όμως επισημάνθηκε στη σκέψη 34 της παρούσας απόφασης, το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του όλα τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί επί της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Επομένως, το αίτημα αυτό πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

37 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στον εθνικό δικαστή χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα προδικαστικά ερωτήματα που του υποβάλλονται. Επιπλέον, το Δικαστήριο ενδέχεται να χρειαστεί να λάβει υπόψη κανόνες του δικαίου της Ένωσης στους οποίους δεν αναφέρθηκε ο εθνικός δικαστής με το ερώτημά του (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, RegioJet, C-57/21, EU:C:2023:6, σκέψη 92 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Συναφώς, αποτελεί έργο του Δικαστηρίου να συναγάγει, από το σύνολο των στοιχείων που παρέχει το εθνικό δικαστήριο και, ιδίως, από το σκεπτικό της απόφασης περί παραπομπής, εκείνα τα στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που χρήζουν ερμηνείας, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2022, Volvo και DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

38 Εν προκειμένω, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των στοιχείων που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο και προκειμένου να του δοθεί χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί, τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να αναδιατυπωθούν.

39 Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί ιδίως να διευκρινιστεί αν ο CP, ο οποίος θεωρεί ότι θίγεται από παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού, διαπιστωθείσα με απόφαση της CNMC η οποία δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της αρχής αυτής στις 15 Σεπτεμβρίου 2015 και κατέστη απρόσβλητη κατόπιν απόφασης του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) εκδοθείσας κατά τη διάρκεια του έτους 2021, μπορεί να ζητήσει αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ή αν η αγωγή αποζημίωσης που άσκησε τον Μάρτιο του 2023 έχει παραγραφεί.

40 Συναφώς, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η πράξη νομοθετικού περιεχομένου 9/2017 περί μεταφοράς της οδηγίας 2014/104 στην εσωτερική έννομη τάξη τέθηκε σε ισχύ στις 27 Μαΐου 2017, ήτοι πέντε περίπου μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 21 της οδηγίας αυτής. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, μέχρι την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της ως άνω πράξης νομοθετικού περιεχομένου με την

οποία μεταφέρθηκε η εν λόγω οδηγία στο ισπανικό δίκαιο, η προθεσμία παραγραφής που ίσχυε για τις αγωγές αποζημίωσης λόγω παραβάσεων του δικαίου ανταγωνισμού διεπόταν από το γενικό καθεστώς της εξωσυμβατικής αστικής ευθύνης και ότι, δυνάμει του άρθρου 1968, παράγραφος 2, του αστικού κώδικα, αυτή η ενιαύσια προθεσμία παραγραφής άρχιζε να τρέχει το πρώτον από το χρονικό σημείο κατά το οποίο το πρόσωπο που θεωρούσε ότι ζημιώθηκε λάμβανε γνώση των γενεσιουργών της ευθύνης γεγονότων. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, κατόπιν νομοθετικής τροποποίησης που επήλθε το 2007, η εθνική νομοθεσία δεν απαιτεί πλέον να καταστεί απρόσβλητη η απόφαση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού προκειμένου να γεννηθεί δικαίωμα αποζημίωσης για τη ζημία που προκλήθηκε από την οικεία παράβαση. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας παραγραφής που έχει εφαρμογή στην αγωγή αποζημίωσης του CP συμπίπτει με την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης της CNMC στον ιστότοπό της, ήτοι τη 15η Σεπτεμβρίου 2015, και όχι με την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) με την οποία η απόφαση της CNMC κατέστη απρόσβλητη κατά τη διάρκεια του έτους 2021.

41 Στο πλαίσιο αυτό και λαμβανομένου υπόψη, μεταξύ άλλων, του γεγονότος ότι οι κανόνες του αστικού κώδικα περί παραγραφής εξακολουθούσαν να εφαρμόζονται περίπου πέντε μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2014/104, από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει σαφώς ότι το τελευταίο διερωτάται ως προς το ζήτημα αν οι κανόνες παραγραφής που ίσχυαν πριν από τη μεταφορά της οδηγίας 2014/104 στην εσωτερική έννομη τάξη, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό της dies a quo της προθεσμίας παραγραφής, είναι συμβατοί με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, και, ενδεχομένως, με το άρθρο 10 της εν λόγω οδηγίας.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, και, ενδεχομένως, το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/104 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή ερμηνεύεται από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, κατά την οποία, για τον καθορισμό του χρονικού σημείου από το οποίο αρχίζει να τρέχει η προθεσμία παραγραφής που ισχύει για τις αγωγές αποζημίωσης λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού που ασκούνται κατόπιν απόφασης της εθνικής αρχής ανταγωνισμού με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων αυτών, μπορεί να γίνει δεκτό ότι το πρόσωπο που θεωρεί ότι ζημιώθηκε έλαβε γνώση των αναγκαίων στοιχείων που του παρέχουν τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης πριν η απόφαση αυτή καταστεί απρόσβλητη.

43 Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου να δοθεί απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα, πρέπει κατ’ αρχάς να εξεταστεί η δυνατότητα διαχρονικής εφαρμογής του άρθρου 10 της οδηγίας 2014/104, το οποίο θέτει ορισμένες προϋποθέσεις σε σχέση με την παραγραφή των αγωγών αποζημίωσης λόγω παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού, καθορίζοντας, ιδίως, την ελάχιστη διάρκεια της παραγραφής αυτής, το νωρίτερο χρονικό σημείο έναρξής της και τις περιστάσεις υπό τις οποίες επιβάλλεται αναστολή ή διακοπή της.

44 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 10 της οδηγίας 2014/104 αποτελεί ουσιαστική διάταξη κατά την έννοια του άρθρου 22, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής. Δυνάμει της τελευταίας αυτής διάταξης, τα κράτη μέλη όφειλαν να διασφαλίσουν τη μη αναδρομική εφαρμογή των εθνικών διατάξεων που θεσπίζουν κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 21 της οδηγίας, προκειμένου να συμμορφωθούν προς τις ουσιαστικές διατάξεις της [απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 47].

45 Εντούτοις, υπενθυμίζεται ότι, μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς μιας οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο σύμφωνο προς κάθε διάταξη της οδηγίας αυτής [απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 48].

46 Επομένως, προκειμένου να καθοριστεί η διαχρονική εφαρμογή του άρθρου 10 της οδηγίας 2014/104, πρέπει να εξακριβωθεί εάν η επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης κατάσταση είχε διαμορφωθεί πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη ή εάν εξακολούθησε να παράγει τα αποτελέσματά της και μετά τη λήξη της προθεσμίας αυτής [απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 49].

47 Προς τον σκοπό αυτόν, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων των κανόνων περί παραγραφής, της φύσεώς τους καθώς και του μηχανισμού λειτουργίας τους, ιδίως στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης για παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού, πρέπει να εξεταστεί εάν, κατά την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2014/104 στο εσωτερικό δίκαιο, ήτοι στις 27 Δεκεμβρίου 2016, είχε παρέλθει η προβλεπόμενη από το εθνικό δίκαιο προθεσμία παραγραφής που, έως την ημερομηνία αυτή, είχε εφαρμογή στην περίπτωση της κύριας δίκης, όπερ προϋποθέτει τον προσδιορισμό του χρονικού σημείου έναρξης της προθεσμίας αυτής παραγραφής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο [απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 50].

48 Πράγματι, ελλείψει σχετικής ρύθμισης της Ένωσης μέχρι την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2014/104 στο εσωτερικό δίκαιο, εναπέκειτο στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να θεσπίσει λεπτομερείς ρυθμίσεις για την άσκηση της αξίωσης αποκατάστασης ζημίας οφειλόμενης σε παράβαση των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, περιλαμβανομένων των σχετικών με τις προθεσμίες παραγραφής ρυθμίσεων, υπό την επιφύλαξη της τήρησης των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, λαμβανομένου υπόψη ότι η τελευταία αρχή απαιτεί οι κανόνες που εφαρμόζονται επί ενδίκων βοηθημάτων τα οποία αποσκοπούν στην προάσπιση των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το άμεσο αποτέλεσμα του δικαίου της Ένωσης να μην καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων τα οποία απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης [απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

49 Συναφώς, από την τελευταία αυτή αρχή προκύπτει ότι, ακόμη και πριν από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2014/104 στο εσωτερικό δίκαιο, μια εθνική ρύθμιση που ορίζει την ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας παραγραφής, τη διάρκειά της και τις περιπτώσεις αναστολής ή διακοπής της παραγραφής πρέπει να προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες του δικαίου του ανταγωνισμού και στους στόχους της εφαρμογής των κανόνων του δικαίου αυτού εκ μέρους των ενδιαφερομένων, προκειμένου να μην υπονομεύεται η πλήρης αποτελεσματικότητα των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ [απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 52].

50 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, και το άρθρο 102 ΣΛΕΕ παράγουν άμεσα αποτελέσματα στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και γεννούν, υπέρ των υποκειμένων δικαίου, δικαιώματα που τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν (απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, Kone κ.λπ., C-557/12, EU:C:2014:1317, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

51 Η πλήρης αποτελεσματικότητα του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και, ειδικότερα, η πρακτική αποτελεσματικότητα της απαγόρευσης που προβλέπει η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού θα θίγονταν εάν δεν είχε κάθε πρόσωπο τη δυνατότητα να ζητήσει αποκατάσταση της ζημίας την οποία του προκάλεσε παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού (αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2014, Kone κ.λπ., C-557/12, EU:C:2014:1317, σκέψη 21, και της 28ης Ιανουαρίου 2025, ASG 2, C-253/23, EU:C:2025:40, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Κατά συνέπεια, οποιοσδήποτε δικαιούται να ζητήσει αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη, εφόσον υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της ζημίας αυτής και μιας απαγορευμένης βάσει του άρθρου 101 ΣΛΕΕ συμπράξεως ή πρακτικής (απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, Kone κ.λπ., C-557/12, EU:C:2014:1317, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

53 Το δικαίωμα κάθε υποκειμένου δικαίου να ζητήσει την αποκατάσταση τέτοιας ζημίας ενισχύει την αποτελεσματική λειτουργία των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης και αποθαρρύνει τις συμπεριφορές οι οποίες ενδέχεται να περιορίζουν ή να νοθεύουν τον ανταγωνισμό, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στη διατήρηση συνθηκών πραγματικού ανταγωνισμού εντός της Ένωσης (απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2025, ASG 2, C-253/23, EU:C:2025:40, σκέψη 63).

54 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το δικαίωμα αυτό παρέχει σε κάθε ζημιωθέντα τη δυνατότητα να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη λόγω συμπεριφοράς ικανής να παρεμποδίσει, να περιορίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (πρβλ. αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, Courage και Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, σκέψη 25· της 13ης Ιουλίου 2006, Manfredi κ.λπ., C-295/04 έως C-298/04, EU:C:2006:461, σκέψη 60, και της 21ης Δεκεμβρίου 2023, International Skating Union κατά Επιτροπής, C-124/21 P, EU:C:2023:1012, σκέψη 201).

55 Συναφώς, οι προθεσμίες παραγραφής που ισχύουν για το εν λόγω δικαίωμα σκοπούν, αφενός, να διασφαλίσουν την προστασία των δικαιωμάτων του ζημιωθέντος, δεδομένου ότι αυτός πρέπει να έχει στη διάθεσή του επαρκές χρονικό διάστημα για να συγκεντρώσει τα αναγκαία στοιχεία προκειμένου να ασκήσει ενδεχόμενη αγωγή, και, αφετέρου, να αποτρέψει το ενδεχόμενο ο ζημιωθείς να καθυστερεί επ' αόριστον την άσκηση του δικαιώματός του αποζημίωσης σε βάρος του ευθυνόμενου για τη ζημία. Επομένως, οι προθεσμίες παραγραφής προστατεύουν, εν τέλει, τόσο τον ζημιωθέντα όσο και τον ευθυνόμενο για τη ζημία (πρβλ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 2022, Volvo και DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

56 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι η άσκηση του δικαιώματος προς αποκατάσταση ζημίας προκληθείσας λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού θα καθίστατο πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής εάν οι προθεσμίες παραγραφής που ισχύουν για τις αγωγές αποζημίωσης λόγω παράβασης των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού άρχιζαν να τρέχουν πριν από την παύση της παράβασης και πριν ο ζημιωθείς λάβει γνώση ή μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι έχει λάβει γνώση των αναγκαίων στοιχείων για την άσκηση αγωγής αποζημίωσης [πρβλ. απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

57 Εν προκειμένω, όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση που μνημονεύεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, η οποία αφορά την παύση της παράβασης, δεν αμφισβητείται ότι η παράβαση έπαυσε το 2013.

58 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση που μνημονεύεται στην ίδια σκέψη, ήτοι την εκ μέρους του ζημιωθέντος γνώση των στοιχείων που είναι αναγκαία για την άσκηση αγωγής αποζημίωσης, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι μεταξύ των στοιχείων αυτών περιλαμβάνονται η ύπαρξη παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού, η ύπαρξη ζημίας, η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ ζημίας και παράβασης, καθώς και η ταυτότητα του παραβάτη [πρβλ. απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 64 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

59 Πράγματι, ελλείψει των εν λόγω στοιχείων, είναι εξαιρετικά δυσχερές, αν όχι αδύνατο, για τον ζημιωθέντα να επιτύχει την αποκατάσταση της ζημίας που του προκάλεσε η παράβαση αυτή [απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 65].

60 Συναφώς, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της αγωγής αποζημίωσης να προσδιορίσει το χρονικό σημείο κατά το οποίο μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι ο ζημιωθείς έλαβε γνώση των εν λόγω στοιχείων. Πράγματι, ο εθνικός δικαστής είναι ο μόνος αρμόδιος να διαπιστώσει και να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης. Τούτου δοθέντος, το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, να παράσχει διευκρινίσεις προκειμένου να καθοδηγήσει το εθνικό δικαστήριο κατά τον εν λόγω προσδιορισμό [πρβλ. απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Heureka Group (Υπηρεσίες επιγραμμικής σύγκρισης τιμών), C-605/21, EU:C:2024:324, σκέψη 66 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

61 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά την εθνική νομοθεσία, η ευθύνη του αυτουργού παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού μπορεί, κατ' αρχήν, να αναζητηθεί είτε με την άσκηση, εκ μέρους του ζημιωθέντος, αγωγής αποζημίωσης ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου, όταν δεν έχει διαπιστωθεί τέτοια παράβαση με απόφαση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού, είτε με την άσκηση αγωγής αποζημίωσης κατόπιν της έκδοσης τέτοιας απόφασης από την εν λόγω αρχή.

62 Πάντως, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι κανένας κανόνας δικαίου δεν απαιτεί να καταστεί απρόσβλητη μια τέτοια απόφαση προκειμένου να γεννηθεί το δικαίωμα αποκατάστασης της ζημίας που προκλήθηκε από την οικεία παράβαση.

63 Τούτου λεχθέντος, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, κατά την εθνική νομοθεσία, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης κατόπιν απόφασης της εθνικής αρχής ανταγωνισμού με την οποία διαπιστώνεται παράβαση και κατά της οποίας έχει ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως δεσμεύεται από τη διαπίστωση της ύπαρξης της παράβασης μόνον όταν η απόφαση αυτή έχει καταστεί απρόσβλητη.

64 Επομένως, σε αντίθεση προς τις αποφάσεις με τις οποίες η Επιτροπή αποφαίνεται επί συμφωνιών, αποφάσεων ή πρακτικών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 ή 102 ΣΛΕΕ και οι οποίες, δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για τα εθνικά δικαστήρια, με αποτέλεσμα τα εθνικά δικαστήρια να μην μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις που ενδέχεται να συγκρούονται με τις ως άνω αποφάσεις της Επιτροπής, εν προκειμένω, η απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού, της οποίας το κύρος αμφισβητήθηκε δικαστικώς, δεν έχει τέτοιο χαρακτήρα. Επομένως, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης κατόπιν τέτοιας απόφασης διαθέτει, σε περίπτωση ασκήσεως ενδίκου βοηθήματος κατά της απόφασης αυτής, πληροφορίες οι οποίες δεν έχουν οριστικό χαρακτήρα.

65 Επομένως, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο πιθανός αυτουργός παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης διαπιστωθείσας με απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού προσβάλλει με προσφυγή ακυρώσεως τις διαπιστώσεις της αρχής αυτής σχετικά με τη φύση, το καθ' ύλην, το προσωπικό, το χρονικό και το κατά τόπον πεδίο εφαρμογής της παράβασης αυτής, με αποτέλεσμα το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης σχετικά με την εν λόγω παράβαση να μη δεσμεύεται από τις εν λόγω διαπιστώσεις, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι ο ζημιωθείς θα μπορούσε να επικαλεστεί λυσιτελώς ενώπιον του δικαστηρίου αυτού την εν λόγω απόφαση προκειμένου να στηρίξει την αγωγή του κατά του πιθανού αυτουργού της παράβασης.

66 Σε μια τέτοια περίπτωση, θα θιγόταν η δυνατότητα του ζημιωθέντος να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης κατόπιν απόφασης της εθνικής αρχής ανταγωνισμού (follow-on damages action) και θα ήταν υπερβολικά δυσχερές για τον ζημιωθέντα να ασκήσει το δικαίωμά του σε αποκατάσταση της ζημίας.

67 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, στο μέτρο που το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης δεσμεύεται από τη διαπίστωση για την ύπαρξη της οικείας παράβασης μόνον όταν η απόφαση της εθνικής αρχής ανταγωνισμού έχει καταστεί απρόσβλητη, δεν μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι ο ζημιωθείς έλαβε γνώση των στοιχείων που είναι αναγκαία για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης βάσει της απόφασης αυτής και, ως εκ τούτου, η προθεσμία παραγραφής δεν μπορεί να αρχίσει να τρέχει πριν η εν λόγω απόφαση καταστεί απρόσβλητη.

68 Διευκρινίζεται ότι η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται, εν προκειμένω, ούτε από τους λεπτομερείς κανόνες περί αναστολής και/ή διακοπής της προθεσμίας παραγραφής ούτε από εκείνους που αφορούν την αναστολή της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης, όπως προκύπτουν από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο.

69 Πρώτον, όσον αφορά την ενδεχόμενη αναστολή της προθεσμίας παραγραφής, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι η αναστολή αυτή μπορεί να αποφασιστεί λόγω της άσκησης, ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων, προσφυγής ακυρώσεως κατά της επίμαχης απόφασης της CNMC, ούτε ότι η αναστολή αυτή συνεχίζεται κατ' ανάγκην έως την ημερομηνία δημοσίευσης της δικαστικής απόφασης με την οποία η απόφαση αυτή καθίσταται απρόσβλητη.

70 Δεύτερον, όσον αφορά τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η προθεσμία αυτή μπορεί να διακοπεί μέσω εξώδικης όχλησης με την οποία ο ζημιωθείς καλεί τον αυτουργό της φερόμενης παράβασης να τον αποζημιώσει, μέσω της κίνησης διαδικασίας συμβιβασμού ή μέσω αίτησης για τη λήψη προκαταρκτικών μέτρων με σκοπό τη συγκέντρωση των στοιχείων και/ή εγγράφων που είναι ουσιώδη για την προετοιμασία της άσκησης της αγωγής αποζημίωσης.

71 Τούτου δοθέντος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ως άνω λόγοι διακοπής είναι ανεξάρτητοι από την άσκηση, ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων, προσφυγής ακυρώσεως κατά της επίμαχης απόφασης της CNMC. Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι κανένας από ως άνω λόγους διακοπής δεν μπορεί να διασφαλίσει κατά τρόπο αρκούντως αποτελεσματικό ότι η προβλεπόμενη από την εθνική νομοθεσία ενιαύσια προθεσμία παραγραφής δεν θα έχει παρέλθει πριν από την ολοκλήρωση των ένδικων διαδικασιών κατά το πέρας των οποίων η οικεία απόφαση αποκτά απρόσβλητο χαρακτήρα.

72 Τρίτον, όσον αφορά τη δυνατότητα του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται αγωγής αποζημίωσης να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία όταν η εν λόγω αγωγή ασκείται κατόπιν απόφασης της αρχής ανταγωνισμού κατά της οποίας έχει ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως, έως ότου η εν λόγω απόφαση καταστεί απρόσβλητη, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η αναστολή αυτή δεν είναι αυτοδίκαιη, δεδομένου ότι το επιλαμβανόμενο δικαστήριο διαθέτει συναφώς περιθώριο εκτιμήσεως.

73 Εν πάση περιπτώσει, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, η γενική εισαγγελέας στο σημείο 83 των προτάσεών της, αίτηση αναστολής της διαδικασίας μπορεί να υποβληθεί μόνο μετά την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης, όπερ σημαίνει ότι η αγωγή αυτή πρέπει να ασκηθεί πριν από τη λήξη της προθεσμίας παραγραφής. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η δυνατότητα υποβολής αίτησης αναστολής της διαδικασίας μπορεί να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και της αρχής της αποτελεσματικότητας.

74 Κατόπιν της διευκρίνισης αυτής, επισημαίνεται ότι η προϋπόθεση της γνώσης των στοιχείων που είναι αναγκαία για την άσκηση αγωγής αποζημίωσης κατόπιν απόφασης εθνικής αρχής ανταγωνισμού απαιτεί όχι μόνον να καταστεί απρόσβλητη η απόφαση αυτή, αλλά και να έχουν δημοσιοποιηθεί προσηκόντως τα εν λόγω στοιχεία που απορρέουν από την απρόσβλητη απόφαση.

75 Συναφώς, για να μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι ο ζημιωθείς διαθέτει τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την άσκηση της αγωγής αποζημίωσης από την ημερομηνία δημοσίευσης της δικαστικής απόφασης με την οποία η απόφαση της επίμαχης εθνικής αρχής ανταγωνισμού επικυρώθηκε τελεσιδίκως, η δικαστική αυτή απόφαση πρέπει να δημοσιεύεται επισήμως, να είναι ελευθέρως προσβάσιμη στο ευρύ κοινό και να προκύπτει σαφώς εξ αυτής η ημερομηνία δημοσίευσής της.

76 Εν προκειμένω, ο CP άσκησε αγωγή αποζημίωσης τον Μάρτιο του 2023 κατόπιν απόφασης που εξέδωσε η CNMC στις 23 Ιουλίου 2015, η οποία δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της αρχής αυτής στις 15 Σεπτεμβρίου 2015 και κατέστη απρόσβλητη όσον αφορά τη Nissan κατόπιν απόφασης του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) η οποία εκδόθηκε κατά τη διάρκεια του έτους 2021.

77 Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο ιστότοπος στον οποίο δημοσιεύονται οι αποφάσεις των ισπανικών δικαστηρίων είναι ο ιστότοπος του Centro de Documentación Judicial (Cendoj) (Κέντρου Δικαστικής Τεκμηρίωσης) του Consejo General del Poder Judicial (Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, Ισπανία), ο οποίος αποτελεί, κατ' ουσίαν, μια βάση δεδομένων νομολογίας ελεύθερα προσβάσιμη στο ευρύ κοινό.

78 Κατά συνέπεια, υπό την επιφύλαξη εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο, μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου) με την οποία η απόφαση της CNMC κατέστη απρόσβλητη κατά τη διάρκεια του έτους 2021, ο CP έλαβε γνώση όλων των αναγκαίων στοιχείων που του παρείχαν τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης.

79 Επομένως, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 76 έως 78 της παρούσας απόφασης, κατά την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2014/104 στο εσωτερικό δίκαιο, ήτοι στις 27 Δεκεμβρίου 2016, η προθεσμία παραγραφής όχι μόνο δεν είχε εκπνεύσει, αλλά δεν είχε καν αρχίσει να τρέχει.

80 Ως εκ τούτου, η επίμαχη στην κύρια δίκη κατάσταση δεν είχε διαμορφωθεί πριν από την εκπνοή της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας αυτής στο εσωτερικό δίκαιο, και επομένως το άρθρο 10 της εν λόγω οδηγίας έχει εν προκειμένω εφαρμογή ratione temporis, η δε αγωγή αποζημιώσεως της CP δεν φαίνεται να έχει παραγραφεί.

81 Συναφώς, δεδομένου ότι το περιεχόμενο του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/104, όσον αφορά τον καθορισμό του χρονικού σημείου από το οποίο αρχίζει να τρέχει η προθεσμία παραγραφής, απηχεί κατ' ουσίαν τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ καθώς και με την αρχή της αποτελεσματικότητας, οι εκτιμήσεις της παρούσας απόφασης σχετικά με το χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας παραγραφής που ισχύει για τις αγωγές αποζημίωσης λόγω παραβάσεων των κανόνων ανταγωνισμού, κατόπιν απόφασης της εθνικής αρχής ανταγωνισμού με την οποία διαπιστώνεται παράβαση, έχουν επίσης εφαρμογή στην ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/104.

82 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, και το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/104 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή ερμηνεύεται από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, κατά την οποία, για τον καθορισμό του χρονικού σημείου από το οποίο αρχίζει να τρέχει η προθεσμία παραγραφής που ισχύει για τις αγωγές αποζημίωσης λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού που ασκούνται κατόπιν απόφασης της εθνικής αρχής ανταγωνισμού με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων αυτών, μπορεί να γίνει δεκτό ότι το πρόσωπο που θεωρεί ότι ζημιώθηκε έλαβε γνώση των αναγκαίων στοιχείων που του παρέχουν τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης πριν η απόφαση αυτή καταστεί απρόσβλητη.

Επί των δικαστικών εξόδων

83 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, και το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχουν την έννοια ότι:

αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή ερμηνεύεται από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, κατά την οποία, για τον καθορισμό του χρονικού σημείου από το οποίο αρχίζει να τρέχει η προθεσμία παραγραφής που ισχύει για τις αγωγές αποζημίωσης λόγω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού που ασκούνται κατόπιν απόφασης της εθνικής αρχής ανταγωνισμού με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων αυτών, μπορεί να γίνει δεκτό ότι το πρόσωπο που θεωρεί ότι ζημιώθηκε έλαβε γνώση των αναγκαίων στοιχείων

που του παρέχουν τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης πριν η απόφαση αυτή καταστεί απρόσβλητη.

(υπογραφές)